

Рішення спеціалізованої вченої ради ДФ 32.035.2023 / ID 3367

про присудження ступеня доктора філософії

Спеціалізована вчена рада Одеського національного університету імені І.І. Мечникова прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії галузі знань 03 – Гуманітарні науки на підставі прилюдного захисту дисертації «Усна англомова проповідь в сучасному художньому кінодискурсі» за спеціальністю 035 Філологія "26" грудня 2023 року, протокол №1.

ШЕВЧЕНКО Сніжана Сергіївна, 1994 року народження, громадянка України, освіта вища: закінчила у 2019 році Одеський національний університет імені І.І. Мечникова за спеціальністю «Філологія» та здобула кваліфікацію викладача англійської та німецької мов і літератур закладів вищої освіти, перекладач. Працює викладачем кафедри «Філологія» Одеського національного морського університету з 2020 р. до цього часу.

Дисертацію виконано в Одеському національному університеті імені І.І. Мечникова.

Науковий керівник Кравченко Ніна Олександрівна, декан факультету РГФ, доктор філологічних наук, професор кафедри Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Здобувач має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових фахових виданнях України, 2 тези доповідей на наукових конференціях:

1. Шевченко С. С. Мелодійна організація мовлення проповідника у зображувальному художньому дискурсі. *Записки з романо-германської філології*. Серія: Філологія. Випуск 1 (48). 2022. Одеса, 2022. С. 163–169.
2. Шевченко С. С. Особливості просодичного портрету проповідника у англомовному кінодискурсі. *Нова філологія*. Серія: Філологія. Випуск 86. Одеса, 2022. С. 184–189.
3. Шевченко С. С. Особливості темпу та паузації англомовної проповіді у зображувальному художньому дискурсі *Записки з романо-германської філології*. Серія: Філологія. Випуск 1 (50). 2023. Одеса, 2023. С. 291–300.

У дискусії взяли участь голова і члени спеціалізованої вченої ради та присутні на захисті фахівці:

Голова ради: Морозова Ірина Борисівна, доктор філологічних наук, (спеціальність: 10.02.04 — «Германські мови»), професор, професор кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І.І.Мечникова;

Рецензент: Войтенко Леся Іванівна, доктор філологічних наук

(спеціальність: 10.01.01 — «Українська література») професор, в.о. завідувача кафедри зарубіжної літератури Одеського національного університету імені І.І.Мечникова:

Як будь-яке самостійне дослідження, дисертація С.С.Шевченко не позбавлена деяких дискусійних моментів, які потребують уточнення:

1. У теоретичному розділі дисертації багато уваги приділяється розгляду семіотичної неоднорідності кінодискурсу (креолізованості, полімодальності, полікодовості). На жаль, у практичній частині роботи здобувачка зосередилась на вивченні тільки звучної (аудіальної) складової проповідей та бесід, що функціонують у кінодискурсі. Вважаємо, що дослідження паравербаліки (міміки, жестикуляції) персонажів зображуваного кінодискурсу уможливило б отримання ємніших результатів та значно розширило горизонти роботи. Тим більш, що авторка у своїй роботі наголошує на «впливаючій силі аудіовізуальних засобів, використовуваних кінематографом для трансформації віртуальної реальності в об'єктивну» (с. 57):

2. В заключній частині дисертації авторка підсумовує загальні результати дослідження. Тому бажано було би приділити більш уваги узагальненому висвітленню досягнення мети роботи, а не зупинятися на конкретних даних, тим більш що вони були приведені в дуже ґрунтовних та інформативних висновках по кожному з розділів.

Рецензент: Никифорова Ірина Валеріївна, кандидат філологічних наук (спеціальність: 10.02.04 - «Германські мови»), доцент, доцент кафедри німецької філології Одеського національного університету імені І.І.Мечникова:

Водночас дисертація не позбавлена положень, що можуть слугувати підґрунтям дискусії.

1. В теоретичному розділі дисертації авторка акцентує увагу на приналежності релігійного дискурсу загалом та проповідницького дискурсу зокрема до інституційних дискурсів. Вважаємо, що доцільним було б висвітлити особливості інституційного спілкування в окремому підрозділі теоретичної частини роботи. Натомість дисертантка обмежилася лише констатацією факту умовної приналежності проповідницького дискурсу до інституційної комунікацій підкреслюючи наявність в ньому елементів буттєвого дискурсу.

2. Опис результатів перцептивного, аудиторського та інструментального аналізу, що проведено у третьому розділі роботи, містить велику кількість таблиць (24) та рисунків (17). Однак деяким

описам таблиць бракує розгорнутості та детальності. На наш погляд, дуже інформативні таблиці потребують такого ж ретельного й інформативного опису. Наприклад, таблиця 3.7. (с.108), в якій представлено результати розрахунків частотності уживання основних шкал у різних частинах проповіді, містить дуже цікаві спостереження, які, на жаль, не знайшли достатньої вербалізованої інтерпретації авторкою.

Опонент: Приходько ганна Іллівна, доктор філологічних наук (спеціальність: 10.02.04 - «Германські мови»), професор, професор кафедри англійської філології Запорізького національного університету:

Підкреслюючи безперечну актуальність обраної теми, новизну й обґрунтованість висновків, сформульованих у роботі, та належний науковий і методологічний рівень її виконання, слід все ж таки зазначити питання, що потребують додаткового висвітлення або пояснення:

1. Цілком погоджуючись з думкою авторки про те, що дискурс, як інтегративне міждисциплінарне явище потребує критичного осмислення в синергійній єдності з диференційованими параметрами тексту та процесами породження/сприйняття мови, а також з урахуванням етнопсихологічних, культурологічних, лінгвокогнітивних та структурно-логічних факторів комунікації, хотілося б все ж почути під час захисту, яке саме розуміння дискурсу прийнято в роботі. Адже дисертанткою наведено низку визначень дискурсу, але не окреслено, якого саме з перелічених визначень дотримується авторка в своєму дослідженні.

2. На наш погляд, потребує більш ґрунтового пояснення співвідношення таких ключових фонетичних понять як «просодія» й «інтонація» та їхнє трактування авторкою роботи: у дисертації зустрічаємо як перелічення цих понять в якості окремих термінів (наприклад, «аналіз варіативності інтонаційних і просодичних особливостей текстів» (с. 3, 24)), так й синонімічну заміну цих термінів одне одним.

3. В першому розділі дисертації окремий параграф (1.3.) присвячено розгляду дискурсу англомовного протестантизму, до якого належать біблійні тексти в англійському перекладі, автентичні історичні тексти публічних виступів владних персон Англії, тексти сучасних англійських та американських протестантських проповідей та релігійних статей, молитви, теологічні коментарі, що мають авторів, об'єднаних протестантським християнським світоглядом. Визнаючи доцільність окремого розгляду вищезазначеного дискурсу в роботі, що рецензується, хотілося б чіткішого розмежування специфічних рис дискурсу англомовного протестантизму в порівнянні з іншими видами релігійного дискурсу.

4. Другий розділ дисертації (підрозділ 2.1), в якому наведено характеристику матеріалу дослідження, містить цікаві спостереження дослідниці щодо зміни мовленнєвої поведінки проповідника в залежності від комунікативної ситуації, в якій здійснюється мовленнєва дія проповідника (літургійна проповідь, ситуативна проповідь, духовна бесіда). Ці спостереження та узагальнення торкалися переважно змін у синтаксичній структурі висловлювань священника. Враховуючи те, що дисертацію присвячено саме просодичним особливостям текстів проповідей, доцільнішим було б детальніше висвітлити просодичну складову мовленнєвої поведінки оратора не тільки в третьому розділі, а й в другому.

Вважаємо, що висловлені зауваження не є суттєвими і не зменшують загальну наукову новизну та практичну значимість результатів і не впливають на позитивну оцінку дисертаційної роботи. Позиції та переконання авторки мають право на відстоювання під час захисту дисертації.

Опонент: Костроміна Ольга Валентинівна, кандидат філологічних наук (спеціальність: 10.02.04 - «Германські мови»), доцент, доцент кафедри «Англійська мова №2» в Національному університеті «Одеська морська академія».

Тим не менш, під час ознайомлення з роботою, виникла низка міркувань та питань, що потребують уточнення. Сподіваємося, що зазначені нижче зауваження, питання й міркування будуть висловлені в ході дискусії та ураховані в подальшій науковій роботі авторки:

1. Науковий інструментарій дисертантки загалом коректний, робота написана гарною українською науковою мовою, проте іноді зустрічаються певні недоліки, зокрема, синонімічне використання термінів «низхідний тон» і «спадний тон», хоча в сучасній лінгвістичній літературі, наскільки нам відомо, загальноживаним є термін «спадний тон». Уточнення потребує і класифікація шкал, які використовуються в просодичному оформленні проповідницького мовлення, а також розмежування понять «фразове членування» і «синтагматичне членування».

2. В параграфі 1.2. «Кінодискурс як полікодове та полімодальне утворення» надаються такі визначальні слова для дискурсу кіно як «полікодовий», «полімодальний», «креолізований», «семіотично ускладнений» тощо. Під час захисту хотілося б почути відповідь на запитання: в яких відносинах один до одного знаходяться ці термінологічні епітети? Крім того, в цьому ж параграфі дисертантка наголошує на

інституційній природі кінодискурсу (с.33), але саме ознаки інституційності дискурсу кінематографа залишились не висвітленими у тексті роботи.

3. Є певні побажання до авторки стосовно підсумкових частин дисертації. Хотілося, щоб у висновках до розділів (с.62-64, 91-93, 144-146) було продемонстровано більший рівень узагальнення аби уникнути повторюваності певних фрагментів з параграфів розділу та висновків до нього, які подекуди спостерігаються в тексті (напр. с. 142 з с.146, с. 79 з с.93).

4. Віддаючи належне ретельності, грамотності та чіткому дотриманню алгоритму проведення комплексного фонетичного дослідження, яке включало також і методи статистичної обробки просодичних параметрів за критерієм Стюдента, хотілося б відзначити деякий дисбаланс в концентрації уваги авторки, перш за все, на мелодійному компоненті інтонації (параграф 3.2.1, сторінки 103-122). Темпоральний та особливо динамічний компоненти інтонації залишились менш детально досліджуваними, незважаючи на те, що за результатами аудиторського аналізу вони відіграють значну роль у реалізації текстів проповідей та бесід.

Гарант програми: Неклесова Валерія Юріївна, доктор філологічних наук (спеціальність: 10.02.04 - «Германські мови»), професор, професор кафедри граматики англійської мови Одеського національного університету імені І.І.Мечникова. Виступ без зауважень.

Результати голосування:

"За" 5 членів ради,
"Проти" — членів ради,
«Утримався» —

На підставі результатів голосування спеціалізована вчена рада присуджує ШЕВЧЕНКО Сніжані Сергіївні ступінь **доктора філософії** з галузі знань **03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія**.

Голова спеціалізованої
вченої ради

Морозова І. Б.

І.Б. Морозоваї
голова вченої ради